

תוצאות היים

שיעורו השבועי של מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א - פוסק עדת תימן
הנמסר בביתו מידי ליל שישי לבחורי הישיבות הקדושות
יוצ"ל ע"י התאחדות בני התורה ובסיוע מוסדות יד מהר"ץ

משלחן מלכים

מתורת מרן שליט"א

ריבוי שמחה ולימוד בל"ג בעומר

בכמה ספרים דנו אם אמת נכון הדבר הכתוב בספר פרי עין היים למהר"ם פאפירש שפטירת רשב"י היתה ביום ל"ג בעומר, בפרט מפני שבשער הכוונות להאר"י לא נזכר זה, וזלת שהשמחה ביום זה היא מפני שאז סמך רבי עקיבא את חמשת תלמידיו הגדולים (אחרי שמתו כ"ד אלף הראשונים) ואחד מהם רשב"י.

ובכף החיים העלה מדברי החיד"א בספריו, להרבות בשמחה ביום ל"ג לכבוד רשב"י, ויש מי שנהג לעשות לימוד בליל ל"ג בי עשרה. ללמוד שבחי רשב"י המפורים בזהר ואידרא זוטא, והוא מנהג יפה.

ובתימן אף שבהרבה מקומות לא נהגו לימוד זה אז, מ"מ בעיית צנעא רבים נהגו כן מקרוב, והתאספו לבתי כנסיות הגדולים, הדליקו נרות, וקראו אידרא זוטא בצוותא ובנעימה המקובלת, בהשתפכות הנפש ובהרדת קודש, בשעות הבוקר עד הצות היום. אשרי עין ראתה, ואוזן שמעה. ויש שהוסיפו לעשות אה"כ בכתיבה מעט שמחה באכילה ושתיה. והדברים ידועים ליודעים, וגם נכתבו כבר בכמה ספרים. ומה טוב ומה נעים לעשות כן. ואם א"א ביום, יקבעו לימוד זה בליל ל"ג בעומר כש"כ החיד"א, וכן הוא בהמדת ימים, וכן נהגו במחוז שרעב וכן במחוז ביצא.

אבל מאי דאמרי אינשי שנפטר רשב"י ביום זה, אינו מוסכם. והיות ובספר חמדת ימים הדבר מפורש בעליל, נמצא בספרנו הקדמונים שיום ל"ג בעומר, הוא יומא דאתפטר רשב"י מן עולמו. וכיון שאין סתירה מפורשת לכך, יקובל האמת ממי שאמר. ורמז נחמד לכך, שיום ל"ג בעומר הל באותו יום בשבוע שחל בו ז' באדר באותה שנה, שהוא יום פטירת משה רבינו ע"ה, כי רשב"י הוא גלגולו.

נמצא שהשמחה היא מפני ב' טעמים, דהיינו א' שבאותו יום התחיל רבי עקיבא ללמד ולסמוך את חמשת תלמידיו ורשב"י הוא מתלמידיו הגדולים, ב' שנמתק רשב"י ביום זה.

ובערך השלחן הוסיף ג"כ שיצא מהמקרה ביום זה. וכבר כתב היעב"ץ בסידורו, שביום זה המנהג עכשיו פשוט שעושים אותו [קצת. מהרש"א] יו"ט, מפני שכולו דין וכו'. והאריך בזה החת"ם, והוסיף מדיליה ע"פ המדרש שביום זה התחילה ירידת המן, וראוי לעשות לזה זכר טוב. וע"ע מהרש"א במועד קטן, לזכר שבו עברו שני הלקים ממ"ט ימי הספירה.

והכל הולך אל מקום אהא, שענינים הללו שארעו באותו יום, מחזקים זה את זה ומורים על מעלת היום ההוא. וכולם אמת והולכים היסוד הידוע בספרים הקדושים, כי האורות שנתגלו בעבר הוזרים ומתחדשים באותו היום בכל שנה ושנה. ובכלל זה מה שפסקו כ"ד אלף תלמידי רע"ק למות ביום זה, דהיינו שבהשגחה פרטית סודר, שכולם ימותו לפני כן, לפי שביום זה וממנו ואילך יש השפעה לטובה. וזוהי ג"כ מסקנת הכה"ח.

(מתוך שו"ת עולת יצחק ח"ג סימן קנ"ה, עיי"ש באורך)

השיעור השבועי

שנמסר בליל שישי עש"ק פרשת אחרמון"ק

האם מיתת תלמידי רע"ק קשורה לספירת העומר

בטור או"ח סימן תצ"ג מובא, שנוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג בעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא וכו'. ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר וכו'.

ויש לשאול, האם יש קשר בין מיתת תלמידי רבי עקיבא לספירה. כי לכאורה לא, אלא רק שמתו באותם הימים. ואולי זה הכנה לקבלת התורה, אבל לא שחלקים אלו קשורים. ולכאורה הקשר היחיד הוא ספירת הימים שיש בהם עד ל"ג או מ"ח וכדומה, שזה דבר שסופרים. כמו שדנו הפוסקים ממתי ועד מתי. ועוד נשוב לתרץ זאת בעזרת ה'.

חקירה בגדר הספירה

ויש לי חקירה, מה זה המצוה של ספירה העומר. האם לומר את המנין, או שיש ענין לחשב כמה זה היום, למשל, מתי התחילה הספירה ולפי זה כמה היום וכדומה. וכן נראה לענ"ד, וכן כשאני סופר בעיבור אני מחשב בראשי כמה זה וסופר בלי להסתכל בסידור. ומעד שני לא ראיתי אף אחד שאומר את זה. וכן יש בתי כנסת שיש לוח שקוראים ממנו.

ואף כי ברור שאין זה מעכב, אבל האם המצוה כתקנה היא כך, עד כדי שיקבל על זה שכר יותר על שלימות המצוה.

והיה מי שרצה לומר שלכן אנו אומרים לפני הספירה אתמול וכו'. אבל עדיין אינו חישוב אלא רק הוספה אחד על אתמול, אבל כוונתי לחשבון יותר עמוק.

ולפי דברי ספר החינוך (מצוה שז) בהגדרת הספירה נראה גם שזה רצוי. ואלו דבריו, משרשי המצוה, מפני שכל עיקרן של ישראל אינו אלא

התורה, וכו', ומפני כן וכו' נצטוונו למנות וכו' להראות בנפשינו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף לבינו, כעבד ישאף על, וימנה תמיד מתי יבוא העת וכו', כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזה שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן וכו'. ע"כ. אבל אם ניגש ואומר מה שכתוב, זה נראה מצוה לא בשלימותה.

אמנם אין לשאול שלפי טעם זה אין ענין לספור בפה דוקא, כי הרי יש במפרשים עשרה טעמים לספירה, וא"כ כיון שבתורה לא כתוב טעם, אין לדון לפי טעם, וא"כ לא חייב שזה הטעם.

וכמו מצות שבת, שיש בתורה שני טעמים, ומזה מביאים ראייה שאין דורשים טעמא דקרא. כי בפרשת יתרו כתוב, כי ששת ימים וכו' ובפרשת ואתחנן כתוב, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים.

וכן לגבי חמץ, שכתוב ויאפו את הבצק, ובעל בית הלוי אומר שאינו הטעם העיקרי, וא"א לדון לפי זה.

או שזה מסביר רק חלק מהענין, ודוגמא לזה, שהרמב"ם אומר לענין שופר, אע"פ שתקיעת שופר גזירת הכתוב, רמז יש בו, עורו וכו'. ולמה א"כ צריך לתקוע בשופר של איל דוקא, וגם מי שלא כיון ויצא יד"ח, ע"כ שיש עוד סיבות.

וכן בתפילין שהם זכר ליציאת מצרים וכו', שלמה צריך שזה יהיה מרובע.

קושיא בדברי מהרי"ן בגדר מנהגי ימים אלו

עכשיו נבוא לתשובת מהרי"ן (פעולת צדיק ח"ב סימן ע"ו) בענין ספירת העומר, יש כאן משהו שצריכים להבין.

שאלה. בחירי רצתה נפשי אחיטו"ב (זה מליצה, אחי הטוב, כל ישראל אחים, וכנראה הוא היה ת"ח, אין טוב אלא תורה) וכו', שאלת בענין דינים הנהגים בימי העומר שגזרו שלא להסתפר, אם הוא מטעם שמתו תלמידי רבי עקיבא, וכי אפשר שתהיה אבילותם יותר מאבילות בית המקדש וירושלים (ולפחות שיהיה שווה, כי כתוב שסילוקן של צדיקים קשה יותר מחרבן בית המקדש. וגם שהרי מתו עשרים וארבע אלף ת"ח, ואולי זה יותר גרוע מחרבן המקדש, ותלמידי רבי עקיבא היו צדיקים מסתמא. וזה יכול להיות לכאורה עוד תשובת לשאלה הזאת. אמנם אפשר לדחות, שהרי האר"י אומר שהם היו קנטרנים, ומשמע מזה שזה היה פגם לא פשוט. ואולי אין מכך ראיה, כי זה עדיין רק לפי דרגתם). ושמעת עלינו שאנו נהגנו להסתפר בימי העומר.

יקבל הנכבד את תשובתו. דע ידידי כי קושיא היא. אמנם עיקר הטעם הוא מפני שהם ימי דין (פירושו ימים קשים שמדת הדין שולטת בעולם, ומחמירים יותר בדין) וראוי אדם להיות נכנע בימים אלו, לכך נהגו באותם המקומות שלא להסתפר דרך הכנעה להיותם ימי דין, וראיה לזה שהרי מדת הדין פגעה בתלמידי רבי עקיבא בימים אלו, ולזה תלו במיתתם דרך השאלה. אמנם המנהג הזה נתפשט באיזה מקומות. אך במקומינו זה ארץ התימן לא היו נוהגים כן (ומשמע ממילא שהמנהג של הימנעות מנישואין כן נהגו, וכן יודע, והיה די להם בזה).

ולכאורה קשה מהחמשך, שבסוף דבריו מהרי"ץ עושה פשרה, שמשום כבוד שבת יש להסתפר, שהוא עשה מדברי קבלה.

(מה שמפורסם שכן דעת מהרי"ץ, אף שגם מהרד"ם כך סובר (וכנראה אחרי שהוא כתב את השתלילי זתים שהוא חזר בו לכך), והביאו מהרי"ץ שם, מ"מ רק מהרי"ץ כתב על זה. ועריך לדעת, שמהרד"ם היה מרא דאתרא, אבל ראש הבית דין זה היה מהרי"ץ. ומהרי"ץ היה תלמיד חבר של השתי"י, ז"א גדול הדור היה מהרי"ץ,

אף שהיו אז עוד גדולי תורה, רק שמהרי"ץ היה כ"כ עניו, עד שהוא החשיבם יותר ממנו. זה מפליא, קשה להבין את זה. ובל"ג נסביר בהזדמנות.

ואי אפשר לומר שבארצות של אשכנזים זה היה קל משום שלא חס שם, שהרי אצל הספרדים ג"כ נהגו כך.

ומה שאבל על אב ואם לא מסתפר לכבוד שבת, זה משום שכבוד שבת לא נאמר על זה, משום שזה מדיני אבילות, אבל כאן זה רק מנהג ומשום אבילות ישנה.

וממשיך מהרי"ץ, א"כ הדור אתם ראו, ומה לראות סימני אבילות בשבת על חרבן המקדש וירושלם בזכרון דברי קינות שאסר הרב אליהו ז"ל, ק"ו בן בנו של-ק"ו שיורה לאסור לראות סימני אבילות על דבר אשר אין חיוב עליו בחול להתאבל, כי מה דהוה הוה וכו'.

השאלה, זה מול זה, שהרי ההנחה הראשונה של מהרי"ץ היתה שענין האבילות אינו אלא שזה רק סימן ולא סיבה, דרך השאלה, וכאן הוא עונה על טענה זו ולא על הטענה העיקרית לדבריו שהם ימי דין.

ועריך ליכנס ל"נשמה" של הדבר.

ואפשר לומר, כי עצם זה שעשו דבר שנראה קשור לאבילות, זה אומר שזה מדין אבילות. ומה שתיקנו ענין הנישואין, אפשר שתיקנו משום שזה שמחה. אלא שאולי מניעת חתונות אינו מורגש, שב ואל תעשה, ושיער מגודל זה דבר שנרגש.

והאמת היא, שצריכים לדעת יסוד ברור בכל התורה כולה, שהרי רואים בכל התורה כולה במשך הדורות נוספים כל מיני חומרות שלא היו בעבר, ויש סיבה לכך המבוארת בשל"ה, וכמו כאן לגבי האבילות בימי ספירת העומר, וזה משום שכל הערות היו בימים אלו, מסעי העלב, גירוש ספרד, גלות מוצע, ומי יודע ח"ו בלי זה באיזה

מצב היינו. ולכן קבלו חומרות, שזה בעצם לטובתינו.

ועריכים להוסיף כאן דבר וכי מהרי"ץ לא הסביר את יסודו שעיקר מניעת תספורת זהו משום ימי דין ולא משום האבילות. מפני פשיטות הדברים אצלו. בספר חמדת ימים, מאריך מאוד על פי שבימים אלו נברא העולם, כי האר"י ביאר שלכו"ע אדם הראשון נולד בתשרי, אלא שבניסן נבראו הנפשות וכו', ולפ"ז ראוי לטווח הנפשות בזמן זה, ולא להסתפר בימים אלו עד עצרת, ולא כמו שעלה על דעת רבים שזהו משום אבילות על תלמידי רבי עקיבא וכו'. ועיקר זה הדין ושרשו מהגבורות של השערות, שהוא סוד האור החוזר וכו' (זה סוד. אתם יודעים מה זה רזי דרוזין. מי ששואלים אותו שאלה הוא אומר שזה סוד, אבל רזי דרוזין זה אומר, שגם מי שאומר בעצמו לא מבין. אני קורא כאן ולא מבין, אז זה רזי דרוזין, אבל לפחות את הפשט אני מבין). על כן אסמכוה אמיתת תלמידי רבי עקיבא, על כי היה דורש על אלו השערות קוצי קוצין של-הלכות לפי שורש נשמתו וכו'.

ונראה שבנישואין הוא מודה שזה על תלמידי רבי עקיבא. כמו שהוא הכניס באמצע שם.

ולפי זה השאלה נהיתה יותר חזקה, מה מהרי"ץ כאילו שינה את דעתו.

ואני חושב, שבאמצע תשובת רבי אליהו שהביא מהרי"ץ, הוסיף מהרי"ץ כמה מלים, שהלומד בשטחיות חושב שהוא העתיק את זה. ומסתברא שזה פותר כאן את הענין.

ואלו דבריו, א"כ אבי ראה גם ראה כמה הקפידו חז"ל על כך שלא לעורר שום צער בשבת, ק"ו כאן שרואה בעצמו שערותיו גדולות כאבל, הלא זכור יזכור עי"ז מיתת הצדיקים ויגון ואנחה לילד ויומו, גם צער הגוף ממש כי ראשו יכבד עליו ועציר לחכך בראשו (תראו איזה הרגשות היו להם, היום מישחו חושב על תלמידי רבי עקיבא? מישחו בוכה עליהם?).

ונראה בס"ד שפה מונחת התשובה. כוננת מהרי"ץ, כי אמת ויציב מה שכתבתי בהתחלה, אבל אנשים לא יודעים את זה, ומבינים רק את ענין מות תלמידי רבי עקיבא, וא"כ הם ודאי מתאבלים על תלמידי רבי עקיבא, ולהם זה לא טוב בשבת.

מנין בני אדם בפסוק הושיעה את וגו'

בדרך כלל נהוג כשמונים בני אדם אומרים פסוק הושיעה את עמך וגו', ויש שאומרים פסוק אחד עשר יום מחורב וגו'. ופעם חשבתי שזה טוב, אבל ירדתי מזה, כי מה נגיד על מי שנפל עליו מלת שעיר...

והשם ברוך הוא יאיר עינינו במאור תורתו.

שימוש חכמים

שאלה. ראיתי בספר ערו"כ, שהישבן את מה שאומר מהרי"ץ שהאינדנא פירוש האיני עידנא, שאם סופר בלשון הקודש לא יאמר היום וכו' אלא כעת וכו', כי בחרו לומר האיני עידנא דוקא ולא האיני יומא. מה דעת הרב בזה, ומה יהיה הדין כשסופר ביום.

תשובה. לפום ריהטא יכול להיות, אבל אם קובעים פשט ממילא יש נפ"מ, ואם נאמר פשט אחר, שזה משום שאלו ימי דין, האיני דינא, להזכיר לנו שאלו ימי דין, זה יהיה אחרת. והפוך, יותר מתקבל לי על הדעת שיום כולל לילה, כמו שמצינו במקומות רבים. וגם רב סעדיה גאון (בסידורו דף קנ"ד) כותב "יומא" במלאת השבועות, במקום "האינדנא" בשאר ימים. אלא שרצו לומר שהם ימי דין, יש עוד טעמים לזה, זה לא להינבם. (ויש עוד חשבון, דינא גימט' הסדר).

שאלה. מי שספר תימנת עשר במקום תמנת עשר, מחוסר רגילות בלשון ארמי, מה הוא בספירה. תשובה. המלה תימנת יש לה אמנם משמעות אחרת, כגון שנאמר תימנת חרם, אבל זה לא מתקשר כאן, ומסתבר שזה לא מעכב.